

Russia's Geoeconomic Strategy for a Greater Eurasia

Glenn Diesen

London: Routledge 2018

194 sider. ISBN 9780415791687

Omtalt av: **Jakub M. Godzimirski** [Forsker I, Norsk utenrikspolitisk institutt, jmg@nupi.no]

Russia's Geoeconomic Strategy for a Greater Eurasia er Glenn Diesens andre bok om Russlands forhold til omverden. I motsetning til den første boken som handlet om Russlands relasjoner med EU og NATO, er denne boken viet Russlands geøkonomiske strategi overfor Eurasia. Russlands forhold til Eurasia betraktes av mange russiske analytikere og beslutningstagere som en viktig motvekt til Russlands problematiske forhold til Europa siden krisen i Ukraina i 2014. Diesens analyse er et viktig bidrag i debatten om Russlands reposisjonering mot Asia, ikke minst fordi han har satsset på en jordnær analyse av viktige geøkonomiske forhold som ikke sjeldent er fraværende i en ofte ideologisert debatt.

Diesens bok inneholder introduksjon, ni kapitler og en oppsummering hvor forfatteren presenterer sine viktigste konklusjoner. I introduksjonen og i det første kapitlet presenterer Diesen sin forståelse av hvordan en geøkonomisk analyse kan brukes for å tolke dagens russiske politikk og hvordan Russland bruker økonomiske ressurser for å tilpasse seg endrede globale rammevilkår og bygge relasjoner med andre stater. Diesen mener at istedenfor å ha fokus på geopolitiske forhold og militær maktbalanse, bør analysen dreie seg om geøkonomiske forhold og «avhengighetsbalanse» (*balance of dependence*). Forfatteren forstår geøkonomi som «geopolitisk økonomi» (*economy of geopolitics*) og skriver at i dagens verden er makt en funksjon av hvordan forskjellige aktører klarer å kontrollere strategiske markeder, transportkorridorer og finansinstitusjoner. Han mener at stater maksimerer autonomi og innflytelse hvis de klarer å utvikle økonomiske partnerskap med asymmetriske gjensidige avhengigheter. Videre mener han at stater bør aktivt påvirke utviklingen av slike partnerskap og ikke la den styres utelukkende av markedskrefter. Stater har ansvar for å drive en rasjonell og realistisk politikk basert på deres økonomiske ressurser og bruke disse økonomiske ressursene for å promotere sine strategiske interesser.

For å gi sine lesere en bedre forståelse av hvordan geøkonomiske forhold gjør seg stadig mer gjeldende i dagens verden, bruker Diesen det andre kapittelet til å analysere hvordan geøkonomiske faktorer har påvirket USAs utvikling som stormakt. Han mener at USAs posisjon er svekket og at landet kommer til å ha store problemer med å gjenvinne sin tidligere dominans. Dette på grunn av den feilaktige og meget kostbare militarisererte strategien som USA satset på etter den kalde krigen.

I det tredje kapitlet drøfter Diesen det som han beskriver som Russlands mislykkede geøkonomiske satsing på å bygge et europeisk økonomisk og politisk fellesskap. Han beskriver Russlands politikk overfor Europa som et forsøk på å bygge symmetriske relasjoner der Russland skulle forsyne Europa med energiresurser mot at Europa skulle bli Russlands viktigste marked for energiforsyninger. Da det oppsto politiske gnisninger mellom Russland og Europa forøvrig, begynte Russland å oppfatte sin ensidige avhengighet av tilgang til europeiske markeder som problematisk. Dette fordi Vesten, ifølge Diesen, brukte denne avhengigheten til sin fordel og valgte å innføre sanksjoner mot Russland da deres interesser kom i konflikt.

I kapittel fire presenterer Diesen forskjellige geøkonomiske forhold som påvirker Russlands tenking om og handling i Eurasia. Russland valgte en mer aktiv tilnærming til Eurasia av flere grunner. For det første var det en måte å redusere den politiske og økonomiske avhengigheten av Europa på. For det andre ville Russland legge til rette for et tettere økonomisk samarbeid med andre asiatiske makter. I kapittel fem ser Diesen på Kinas bestrebelser på å gjenskape silkeveien, utvikle infrastruktur og derigjennom befeste sin posisjon i Eurasia. Tatt i betraktning at Russland og Kina er de to viktigste økonomiske aktørene i Eurasia med både overlappende og motstridende politiske og økonomiske interesser, er det naturlig for forfatteren å se på hvordan disse to har forholdt seg til utviklingen i det eurasiatiske kjerneområdet. Analysen av det russisk-kinesiske samarbeidet i Eurasia er lagt fram i kapittel seks i boken. Kina er definitivt Russlands viktigste politiske og økonomiske partner i Eurasia, men Russland er også interessert i å styrke sine relasjoner til andre asiatiske land og dermed også legge strukturelle begrensninger på Kinas ambisjoner i regionen.

De tre siste kapitlene i boken handler derfor om Russlands forhold til Japan og Sør-Korea i Nordøst-Asia, India, Iran og Vietnam i Sør-Asia, og sist, men ikke minst om Russlands forhold til Europa – som i denne sammenhengen sees på som en eurasiatisk periferi og derfor kan spille en viss positiv rolle i Russlands forsøk på å skape motvekt mot den kinesiske innflytelsen i hele regionen.

Tre sentrale ideer gjennomsyrrer Diesens analyse. Den første handler om hvordan stater kan bruke geøkonomiske virkemidler for å oppnå sine politiske målsetninger på en mer effektiv måte enn ved bruk av klassiske maktmidler. Den andre handler om det som forfatteren tolker som Vestens strategiske nedgang og Østens – les Kinas – økende strategiske betydning, og hvilke muligheter og utfordringer denne utviklingen skaper for Russland. Den tredje ideen handler om hvordan Russland kan utnytte sin geografiske beliggenhet for å styrke sin posisjon overfor både Vest og Øst og gjøre seg til en uunnværlig aktør i den nye globale maktkonstellasjonen.

Diesen konkluderer med at Russland kan lykkes med sin strategi i Eurasia, men må trå varsomt for å unngå den typen feil som historisk sett har blitt begått av andre stater. Han mener at russiske beslutningstagere må innse at Kinas raske økonomiske vekst har endret maktbalansen i Eurasia og globalt, og at Russland har begrensede muligheter til å få gjort noe med det. Diesen mener også at Russland kan ha problemer med å gjennomføre sin geoøkonomiske strategi i Eurasia på grunn av manglende samordning av politikk på hjemmebane og derfor en manglende evne til å implementere en slik strategi.

Diesens analyse av Russlands strategi i Eurasia er et viktig analytisk bidrag til den akademiske og politiske diskusjonen om Russlands plass i verden. Analysen tar utgangspunktet i en geoøkonomisk tilnærming, men trekker også på andre teoretiske tolkninger, som den rent geopolitiske. Boken gir innsikt i hvordan geoøkonomiske forhold kan påvirke staters beslutninger og strategier i dag. Man kan diskutere om Diesens tilnærminger og tolkninger er riktige og om Russland har viljen og evnen til å gjennomføre en slik omlegging av sin politikk, men denne boka er uansett en viktig stemme i debatten om Russland og dets strategiske valg.